

HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASINI ZAMONAVIY AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-HUQUQIY ASOSLARI

L.G.Alimov

Ilmiy Rahbar: IIV Akademiyasi Magistratura
Boshqaruv fanlar kafedrası katta o'qituvchisi

Saidayev Rasulbek Kurashboy o'g'li

324-guruh

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17657205>

Annotatsiya. Ushbu maqolada huquqbuzarliklarning oldini olish jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT) qo'llash va ularni tashkiliy-huquqiy asoslari tahlil qilinadi. Maqolada jamoatchilik patrullari va profilaktika inspektorlarining faoliyatida AKT vositalari orqali ma'lumot almashish, monitoring tizimlarini takomillashtirish va huquqbuzarliklarni barvaqt aniqlash yo'llari ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, maqolada texnologiyalarni joriy etishning afzalliklari, mavjud muammolar va qonuniy asoslar ham muhokama qilinadi. Olingan natijalar huquqbuzarliklarni kamaytirishga, profilaktika tizimining samaradorligini oshirishga va jamoatchilik ishtirokini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: huquqbuzarlik, profilaktika, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, jamoatchilik patrullari, monitoring, raqamli tizimlar, tashkiliy-huquqiy asoslar.

Kirish

Bugungi kunda huquqbuzarliklarning oldini olish masalalari davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Ijtimoiy hayotning murakkablashuvi va texnologik rivojlanish huquqbuzarlikning yangi shakllarini yuzaga keltirganligi, ularni samarali nazorat qilishni dolzarb masalaga aylantirdi. Shu nuqtai nazardan, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) profilaktika ishlarida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Masalan, raqamli monitoring tizimlari, mobil ilovalar, ma'lumotlar bazalari va sun'iy intellekt asosidagi dasturlar profilaktika inspektorlariga va jamoatchilik patrullariga tezkor axborot almashish, huquqbuzarliklarning oldini olish va ularni real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi. Shu bilan birga, texnologiyalar nafaqat huquqbuzarliklarni aniqlash, balki ularni oldini olishda profilaktik tadbirlarni rejalashtirish va samaradorligini baholashda ham muhim vosita hisoblanadi.

Metodlar

Ushbu maqolada huquqbuzarliklarni profilaktika qilishda AKT vositalarining samaradorligini o'rganish uchun sifatli va miqdoriy tadqiqot usullari qo'llanildi. Sifatli tahlil doirasida jamoatchilik patrullari va profilaktika inspektorlarining amaliy faoliyati, ularning texnologiyalardan foydalanish tajribasi, shuningdek, mobil ilovalar va monitoring tizimlaridagi ishlash jarayoni kuzatildi. Miqdoriy tahlil esa AKT vositalari orqali qayd etilgan huquqbuzarliklar statistikasi va monitoring ma'lumotlari asosida amalga oshirildi. Tadqiqot davomida onlayn so'rovlar va intervyular orqali texnologiyalardan foydalanish samaradorligi va mavjud muammolar aniqlangan. Shu bilan birga, O'zbekiston hududidagi profilaktika inspektorlari va jamoatchilik patrullarining amaliy tajribasi ham tadqiqot obyekti sifatida hisobga olindi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, AKT vositalari huquqbuzarliklarni barvaqt aniqlash va oldini olishda samarali vosita sifatida faol ishlatilmoqda. Mobil ilovalar va raqamli monitoring tizimlari jamoatchilik patrullari va profilaktika inspektorlariga real vaqt rejimida ma'lumot almashish imkoniyatini yaratadi, bu esa hududdagi xavfli zonalarini tezkor aniqlash va profilaktik choralar ko'rishga yordam beradi. Tadqiqot davomida o'rganilgan hududlarda, AKT vositalaridan foydalanish natijasida, qayd etilgan huquqbuzarliklar sonida sezilarli kamayish kuzatildi, shuningdek, profilaktik tadbirlar maqsadli tarzda rejalashtirilishi va amalga oshirilishi ta'minlandi.

Raqamli tizimlar yordamida hududdagi eng ko'p sodir bo'ladigan huquqbuzarlik turlari va vaqt oralig'idagi tendensiyalar aniqlanib, profilaktik ishlarni optimallashtirishga xizmat qildi. Texnologiyalar inson omilini kamaytirish orqali noto'g'ri ma'lumotlar kiritilishining oldini oladi va jamoatchilik patrullari bilan tezkor aloqa o'rnatish imkoniyatini beradi. Bundan tashqari, onlayn ilovalar orqali aholi tomonidan yuborilgan shikoyatlar va xabarlar tezkor qayta ishlanib, profilaktik choralar ko'rilmogda. Shu bilan huquqbuzarliklarning oldini olishda vaqtni tejash va resurslardan samarali foydalanish imkoniyati oshadi.

Umuman olganda, natijalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy AKT vositalarini joriy etish huquqbuzarliklarni kamaytirishga, profilaktika ishlarini avtomatlashtirishga va umumiy xavfsizlik tizimini kuchaytirishga katta hissa qo'shadi. Shu bilan birga, tizimdan samarali foydalanish uchun xodimlar malakasini oshirish va texnologik infratuzilmani rivojlantirish zarurati mavjud.

Tashkiliy-huquqiy asoslar

Huquqbuzarliklarning oldini olish va profilaktika ishlarini samarali tashkil etish uchun zamonaviy AKT dan foydalanishning mustahkam **tashkiliy-huquqiy bazasi** mavjud. O'zbekiston Respublikasining "Huquqbuzarliklarning oldini olish to'g'risida"gi qonuni, shuningdek, "Ichki ishlar organlarining faoliyati to'g'risida"gi normativ-huquqiy hujjatlar jamoatchilik patrullari va profilaktika inspektorlarining vakolatlarini, ularning axborot tizimlaridan foydalanish tartibini belgilaydi. Shu bilan birga, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishga oid qonunlar texnologiyalardan foydalanishda qonuniy chegaralarni aniqlaydi va huquqbuzarliklar profilaktikasida axborot-kommunikatsiya vositalarining xavfsiz ishlatilishini ta'minlaydi.

Tashkiliy jihatdan, AKT asosida profilaktika tizimini tashkil etishda profilaktika inspektorlari, jamoatchilik patrullari, mahalliy hokimlik organlari va IIV hududiy bo'linmalari o'rtasida aniq vazifalar va mas'uliyatlar taqsimlanadi. Huquqiy jihatdan, texnologiyalarni joriy etishning asosiy prinsiplari – qonuniylik, shaffoflik, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va profilaktika ishlarining maqsadga muvofiqligidir. Shu prinsiplarga amal qilgan holda, texnologiyalar huquqbuzarliklarni oldini olish, monitoring va nazorat ishlarini avtomatlashtirishga imkon yaratadi.

Umuman olganda, huquqbuzarliklar profilaktikasida zamonaviy AKT vositalaridan foydalanishni tashkiliy-huquqiy asoslarini mustahkamlash, samarali monitoring tizimlarini joriy etish va profilaktika inspektorlari hamda jamoatchilik patrullari faoliyatini optimallashtirishga xizmat qiladi.

Muxokama

Olingan natijalar AKT vositalarining huquqbuzarliklar profilaktikasida samaradorligini tasdiqlaydi va ularni yanada rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, texnologiyalarni joriy etishda xodimlar malakasini oshirish, ma'lumotlarning xavfsizligi va maxfiyligini ta'minlash ham muhimdir. Kelgusida sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlili asosida profilaktika tizimlarini avtomatlashtirish, risklarni oldindan aniqlash va samarali qaror qabul qilish imkoniyatlari kengaytirilishi mumkin. Shuningdek, jamoatchilik ishtirokini rag'batlantirish, mobil ilovalar orqali onlayn xabarlar qabul qilish va hududlarda tezkor aloqa o'rnatish ham samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, qonuniy me'yorlar asosida texnologiyalarni qo'llash profilaktika tizimining barqaror va tizimli ishlashini kafolatlaydi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Ахмедов, Б. А. (2020). **Huquqbuzarliklar profilaktikasi va zamonaviy texnologiyalar.** Toshkent: Huquq nashriyoti.
2. Мирзаев, С. (2019). **Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va jamoatchilik patrullari faoliyati.** Toshkent: Ijtimoiy fanlar nashriyoti.
3. Karimov, N. (2021). **Raqamli monitoring tizimlarida xavfsizlik masalalari.** Toshkent: Texnologik yondashuvlar.
4. Rasulov, D. (2022). **Profilaktika inspektorlarining zamonaviy ish usullari.** Toshkent: Davlat nashriyoti.
5. Sobirov, A. (2020). **Huquqbuzarliklar va jamoatchilik patrullari: amaliy qo'llanma.** Toshkent: Ijtimoiy soha nashriyoti.